

Zpravodajský systém České republiky

David Pecha

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **David Pecha**
Osobní číslo: **A13054**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Zpravodajský systém České republiky**
Téma anglicky: **The Reporting System of the Czech Republic**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte rešerši literatury a pramenů, které se vztahují ke zpracovávanému tématu.
2. Vymezte zkoumanou oblast (fenomenologie, etiologie) včetně právních aspektů, sociálních a historických souvislostí.
3. Analyzujte a charakterizujte zpravodajské služby a jejich postavení ve zpravodajském systému České republiky.
4. Proveďte komparaci zpravodajského systému v rámci Evropské Unie.
5. Výstupy z tvůrčí části využijte pro vlastní návrhy a závěry.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

1. MICHÁLEK, Luděk. Zpravodajství a zpravodajské služby. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 303 s. ISBN 978-80-7380-428-2.
2. POKORNÝ, Ladislav. Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, 73 s. ISBN 978-80-7251-242-3.
3. TŮMA, Miroslav, Josef JANOŠEC a Josef PROCHÁZKA. Obranná politika Československé a České republiky (1989-2009). Praha: Ministerstvo obrany ČR – Prezentační a informační centrum MO, 2009, 231 s. ISBN 978-80-7278-522-3.
4. ZETOCHA, Karel. Zpravodajské služby v nové demokracii – Česká republika. Vyd. 1. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister, 2009, 241 s. ISBN 978-80-87029-64-0.
5. Bílá kniha o obraně. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – odbor komunikace a propagace, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7278-564-3.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Stanislav Zelinka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání bakalářské práce:

27. července 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

23. srpna 2016

Ve Zlíně dne 8. srpna 2016

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

Ing. Jan Valpuch, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 15.8.2016

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá zpravodajským systémem České Republiky a následně komparací klíčových prvků zpravodajských systémů v rámci vybraných zemí Evropské unie. V Praktické části jsou zde stručně vysvětleny základní informace ohledně zpravodajského systému a popsány základní pojmy, které se tohoto tématu bezprostředně týkají. Dále je zde vysvětlen pojem zpravodajská služba a také hlavní rozdělení těchto služeb v České Republice. V praktické části jsou nejprve představeny zpravodajské systémy vybraných států Evropské Unie a následuje komparace klíčových prvků.

Klíčová slova:

zpravodajská služba, informace, bezpečnost, zpravodajství

ABSTRACT

This thesis deals with reporting system of the Czech Republic and subsequently comparison key elements of intelligence systems within the EU countries. In the practical part there is briefly explained basic information about the intelligence system and describes the basic concepts around that topic directly. There is also explained the concept of intelligence service and the main distribution of these services in the Czech Republic. In the practical part we are first introduced reporting systems in selected EU member states and followed the comparison of key elements.

Keywords:

Intelligence, Information, Safety, Intelligence

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Mgr. Stanislavu Zelin-
kovi za cenné rady, které mi poskytl k dané problematice, komunikaci a trpělivost při tvor-
bě bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat své rodině za velkou podporu a pomoc.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná
do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY ZPRAVODAJSKÉHO SYSTÉMU	11
1.1 VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY.....	11
1.2 BEZPEČNOSTNÍ RADA STÁTU (BRS)	12
1.3 VÝBOR PRO ZPRAVODAJSKOU ČINNOST (VZČ).....	12
1.4 ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY	13
2 ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY A JEJICH POSTAVENÍ VE ZPRAVODAJSKÉM SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY	14
2.1 BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA (BIS).....	15
2.2 ÚŘAD PRO ZAHRANIČNÍ STYKY A INFORMACE (ÚZSI)	17
2.3 VOJENSKÉ ZPRAVODAJSTVÍ (VZ)	18
3 UVEDENÍ POJMŮ, PRÁVNÍCH ASPEKTŮ A HISTORICKÝCH SOUVISLOSTÍ ZPRAVODAJSKÉHO SYSTÉMU	20
3.1 DŮLEŽITÉ POJMY	20
3.1.1 Zpravodajství.....	20
3.1.2 Zpravodajská informace	20
3.1.3 Zpravodajská činnost.....	20
3.1.4 Zpravodajská organizace.....	21
3.1.5 Zpravodajský cyklus.....	21
3.1.6 Zpravodajské obory	22
3.2 HISTORIE ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB V RÁMCI ČR.....	23
3.3 PRÁVO SOUVISEJÍCÍ S ČINNOSTÍ ZPRAVODAJSKÉHO SYSTÉMU.....	24
3.3.1 Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky.....	24
3.3.2 Zákon č. 154/1994 Sb. o Bezpečnostní informační službě	25
3.3.3 Zákon č. 289/2005 Sb. o Vojenském zpravodajství.....	25
3.3.4 Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů	26
3.3.5 Zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 VYBRANÉ ZPRAVODAJSKÉ SYSTÉMY V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE	29

4.1	VELKÁ BRITÁNIE.....	29
4.2	NĚMECKO.....	30
4.3	FRANCIE.....	30
4.4	ŠVÉDSKO.....	31
4.5	FINSKO.....	31
5	KOMPARECE VYBRANÝCH ZPRAVODAJSKÝCH SYSTÉMŮ EVROPSKÉ UNIE A ČESKÉ REPUBLIKY.....	32
5.1	ROZDĚLENÍ ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB PODLE REZORTNÍ PŮSOBNOSTI.....	32
5.2	ROZDĚLENÍ ZPRAVODAJSKÝCH SLUŽEB PODLE TERITORIÁLNÍ PŮSOBNOSTI.....	34
5.3	SROVNÁNÍ JEDNOTLIVÝCH ZPRAVODAJSKÝCH SYSTÉMŮ.....	36
5.3.1	Zpravodajský systém Velké Británie.....	36
5.3.2	Zpravodajský systém Německa.....	38
5.3.3	Zpravodajský systém Francie.....	39
5.3.4	Zpravodajský systém Švédska.....	40
5.3.5	Zpravodajský systém Finska.....	42
	ZÁVĚR.....	43
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	44
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	48
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	50
	SEZNAM TABULEK.....	51

ÚVOD

Zpravodajství a zpravodajská činnost obecně slouží k opatření a zpracování informací, které se týkají možných hrozeb nebo jednání ohrožující stát, jeho politiku a obyvatele. Získané informace o takových skutečnostech jsou pak předány příslušným útvarům, které pak řeší daný problém.

Zpravodajství je důsledkem toho, že stát potřebuje zajistit svou bezpečnost a také prosazovat zájmy, které jsou nezbytné pro správný chod státu. Za tímto účelem potřebuje mít aktuální a přesné informace o dění jak uvnitř státu, tak v zahraničí. Jsou získávány nejenom veřejně dostupné informace z otevřených zdrojů, ale především takové, které jsou utajovány a je potřeba je získávat pomocí speciálních prostředků. Získávané informace se týkají teroristických hrozeb, organizovaného zločinu, ale i politického a hospodářského dění. Ovšem kromě získávání potřebných informací dochází také k uvolňování falešných a krycích zpráv za účelem maskování vlastní činnosti a zmatení nepřítele.

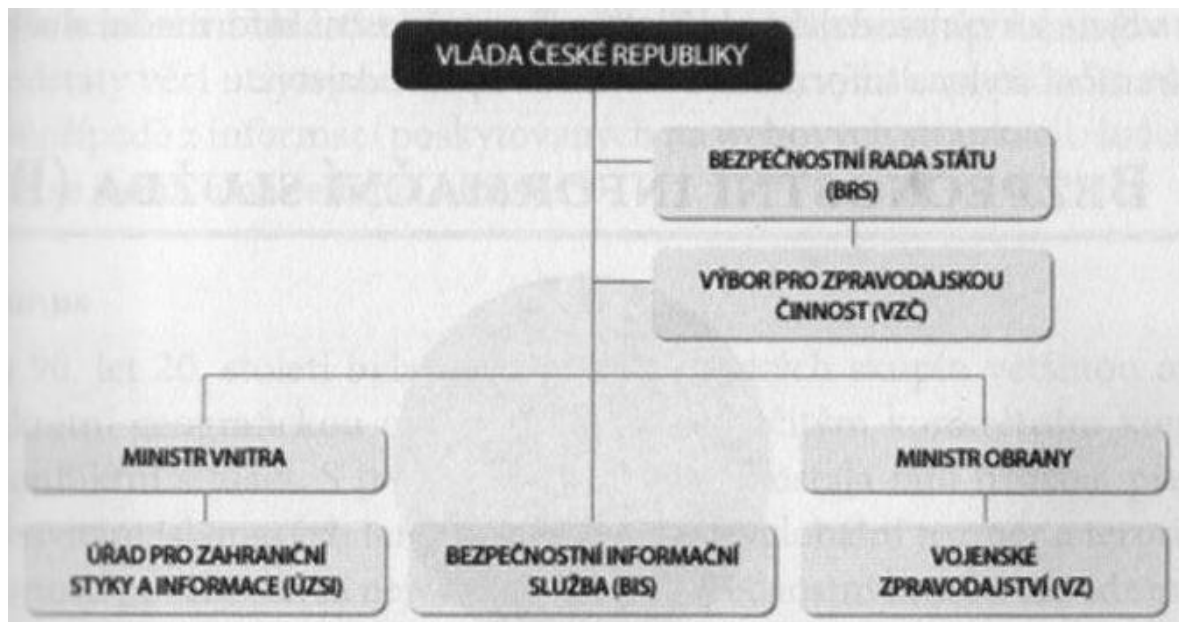
Celý tento proces zajišťuje Zpravodajský systém, který vykonává svou činnost především pomocí zpravodajských služeb.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY ZPRAVODAJSKÉHO SYSTÉMU

Mezi priority každého státu patří mít přesné a aktuální informace o dění jak uvnitř státu, tak vně. S takovými informacemi pak může zajistit ochranu svých zájmů a obranu proti případným hrozbám. Tuto činnost má na starosti Zpravodajský systém.

Hlavními prvky tohoto systému jsou především vláda České republiky, která má rozhodující slovo, dále pak Bezpečnostní rada státu a Výbor pro zpravodajskou činnost. Posledním článkem jsou jednotlivé zpravodajské služby, které spadají pod příslušná ministerstva. Vztahy mezi těmito subjekty mají obecně za úkol řízení, úkolování, koordinaci a kontrolu pro správnou činnost zpravodajského systému.[18]

Obr. 1. Zpravodajský systém České republiky[18]

1.1 Vláda České republiky

Jak již bylo řečeno, vláda České republiky má rozhodující slovo ve zpravodajském systému České republiky. V rámci zákona rozhoduje o tom, jaké informace budou zpravodajskými službami získávány a dle kterých se pak bude vykonávat následující činnost. O získání určitých informací může požádat také prezident české republiky, ovšem pouze s vědomím vlády.

V její pravomoci je také zřídit orgán pro kontrolu zpravodajských služeb, který využívá jak informací zpravodajských služeb, tak služeb ministerstva financí nebo i spravedlnosti. Při pověření vládou provádí zadanou kontrolní činnost.[18]

1.2 Bezpečnostní rada státu (BRS)

Bezpečnostní rada státu je orgán, jehož úkolem je problematika bezpečnosti ČR a také vypracování návrhů pro její zajištění.[18]

„V čele BRS stojí předseda vlády a jejími dalšími členy jsou místopředsedové vlády, ministr vnitra, ministr zahraničních věcí, ministr obrany, ministr průmyslu a obchodu a ministr zdravotnictví, jakož i guvernér České národní banky, předseda Správy státních hmotných rezerv a vedoucí Úřadu vlády České republiky. Právo účastnit se zasedání BRS má i prezident republiky.“[18]

1.3 Výbor pro zpravodajskou činnost (VZČ)

Je to orgán BRS a úkolem Výboru pro zpravodajskou činnost je koordinovat a zajišťovat spolupráci státních orgánů a zpravodajských služeb. Jeho předsedou je také předseda vlády.[2]

VZČ má vlastní orgány, které mu pomáhají v činnosti, a to:

Kolegium ředitelů zpravodajských služeb

- ředitelé zpravodajských služeb, pomáhá VZČ s kooperací a předáváním informací

Společná zpravodajská skupina

- zástupci zpravodajských služeb a bezpečnostních složek, jejichž zaměření je terorismus

Pracovní skupina koordinátora zpravodajských služeb

- vytváří hodnocení činnosti zpravodajských služeb[18]

1.4 Zpravodajské služby

Pro správné fungování politiky v České Republice je potřeba mít potřebné a ověřené informace. S tím souvisí také fakt, že pouze správně informovaná vláda může správně vykonávat svou funkci a rozhodovat o důležitých věcech.

Tyto potřebné informace nejsou vždy dostupné normálními informačními zdroji, a jelikož jde také o ochranu vlastních citlivých informací, stát zřizuje orgány sloužící jak k získávání tajných informací, tak ochraně těch vlastních. Těmito orgány jsou zpravodajské služby.[5]

2 ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY A JEJICH POSTAVENÍ VE ZPRAVODAJSKÉM SYSTÉMU ČESKÉ REPUBLIKY

Jejich primárním úkolem je získávat, shromažďovat a vyhodnocovat informace získávané pro vládu a orgány státní správy a dodávat je přesné, aktuální a objektivní.

V rámci národní bezpečnosti provádí analýzu hrozeb krizí, ať už vnitřních nebo vnějších, jejich úkolem je odhalovat úmysly a činnost nepřítele a včas o ní informovat vládu. Také poskytují informace ohledně vojenských cílů a aktivit a pomocí falešných zpráv ovlivňovat události, vždy pro dobro státu.

Jak již bylo řečeno dříve, činnost zpravodajských služeb je v rámci zpravodajského systému řízena především vládou. Ta tak činí za pomoci Bezpečnostní rady státu a Výboru pro zpravodajskou činnost.

Co se týče jejich financování, tak to je většinou zajištěno ministerstvem, které zpravodajskou službu zastřešuje, anebo je zpravodajská služba financována samostatně (příkladem je u nás BIS).[18]

Obecně se zpravodajské služby dělí:

Podle rezortní působnosti mohou být služby rozděleny na civilní a vojenské.

Civilní zpravodajské služby

Mají za úkol shromažďovat informace o extremismu, vnitřní bezpečnosti či organizovaném zločinu. Jde v podstatě o doplněk činností vojenských služeb a zabývají se problémy politickými, bezpečnostními či ekonomickými. Civilními službami jsou u nás Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.

Vojenské zpravodajské služby

Mají na starost informace o plánech a činnosti, která by znamenala riziko pro státní bezpečnost. Získávají informace o zpravodajských službách jiné země a jejich případné činnosti ohrožující Českou Republikou. Zástupcem těchto služeb je Vojenské zpravodajství.[6]

Podle teritoriální působnosti se služby dělí na vnější a vnitřní.

Vnitřní zpravodajské služby

Neboli kontrarozvědka, má na starost hrozby terorismu, činnost cizích zpravodajských služeb na našem území, aktivity organizovaného zločinu nebo činnosti ohrožující utajované informace. Řeší tedy především hrozby působící z vnějšku dovnitř.

Vnější zpravodajské služby

Nebo také rozvědka, jsou opak vnitřních zpravodajských služeb, působí směrem zevnitř státu ven. To zahrnuje sledování zahraničních aktivit, informační válku nebo podporu obranného plánování a pro vojenské operace.[6]

2.1 Bezpečnostní informační služba (BIS)

Obr. 2. Znak Bezpečnostní informační služby[22]

Bezpečnostní informační služba je první ze tří zpravodajských služeb ČR, která působí uvnitř státu a jejím úkolem je získávání, shromažďování a vyhodnocování informací o terorismu, hrozbách bezpečnosti, činnosti zahraničních zpravodajských služeb na území ČR nebo ohrožení utajovaných informací.[11]

Je řízená vládou, zaměstnanci mají právo držet a nosit zbraň, avšak použít ji mohou pouze, pokud jde o nutnou obranu nebo krajní nouzi.

Organizace je zcela bez politické příslušnosti a ani není v její pravomoci někoho zatknout či vyslýchat. Pracovníci se drží lidských práv a svobod, k případnému porušení dochází v rámci zákona, například povolení v rámci odposlechlů.[10]

Zpráva občanům:

„Pokud nejste terorista nebo špión, neohrožujete demokratický systém, bezpečnost a ekonomické zájmy státu, nevyzrazujete utajované informace, nepatříte k organizovanému zločinu, ani nejste v kontaktu s lidmi, kteří ve zmíněných oblastech nemají čisté svědomí, nemusíte se sebemenšího našeho zájmu o vaši osobu obávat.“ [10]

Heslem Bis je latinské úsloví „Audi, vide, tace“. Význam tohoto úsloví je, že pracovník zpravodajské služby by měl dobře naslouchat, pozorovat a mlčet o své profesi.[10]

I samotná organizace je kontrolována. Vnější kontrolu provádí vláda, která má odpovědnost za činnost služby, ukládá jim úkoly a kontroluje, zda jsou prováděny v mezích zákona, a dále odvolává či jmenuje ředitele. Vláda kontroluje financování, a zda jsou finance dobře investovány. Kontrolu provádí Stálá komise pro kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby, která se zodpovídá Poslanecké sněmovně. Vnitřní kontrolu provádí inspekce podléhající řediteli BIS, Odbor vnitřní bezpečnosti a Skupina interního auditu. Jejich úkolem je znemožnit únik informací, odhalit případné porušení vnitřních předpisů a všimnout si nedostatků.[10]

K plnění své práce používají zaměstnanci BIS tzv. zpravodajské prostředky, kterými jsou krycí doklady, sledování nebo zpravodajská technika (např. odposlechy).

Poslední nedílnou částí správného fungování BIS je spolupráce se zahraničními zpravodajskými službami, která je nezbytná kvůli udržování bezpečnosti jak v ČR, tak na kontinentu a celém světě. BIS dnes spolupracuje se službami z 65 zemí po celém světě.[12]

2.2 Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI)

Obr. 3. Znak Úřadu pro zahraniční styky a informace[23]

Úřad pro zahraniční styky a informace je druhou ze tří zpravodajských služeb. Pracuje s informacemi, které se týkají dění ve světě a které by mohlo ohrozit bezpečnost a zájmy České republiky.

Primárním úkolem úřadu je ochrana české republiky proti teroristickým hrozbám, politickému extremismu nebo zbraním hromadného ničení. Z toho důvodu většinou pracuje, stejně jako BIS, s klasickou cestou nedostupnými zpravodajskými informacemi. Stejně jako BIS k získání potřebných informací používá zpravodajské prostředky a jsou získávány pouze informace, které se vztahují k situaci, kterou byl úřad pověřen sledovat. Rozdíl je ten, že informace jsou získávány ze zahraničí, tedy o vnějším dění.

Pracovníci úřadu se řídí etickým kodexem, právními předpisy a dále i usneseními vlády a v neposlední řadě vnitřními předpisy ÚZSI.

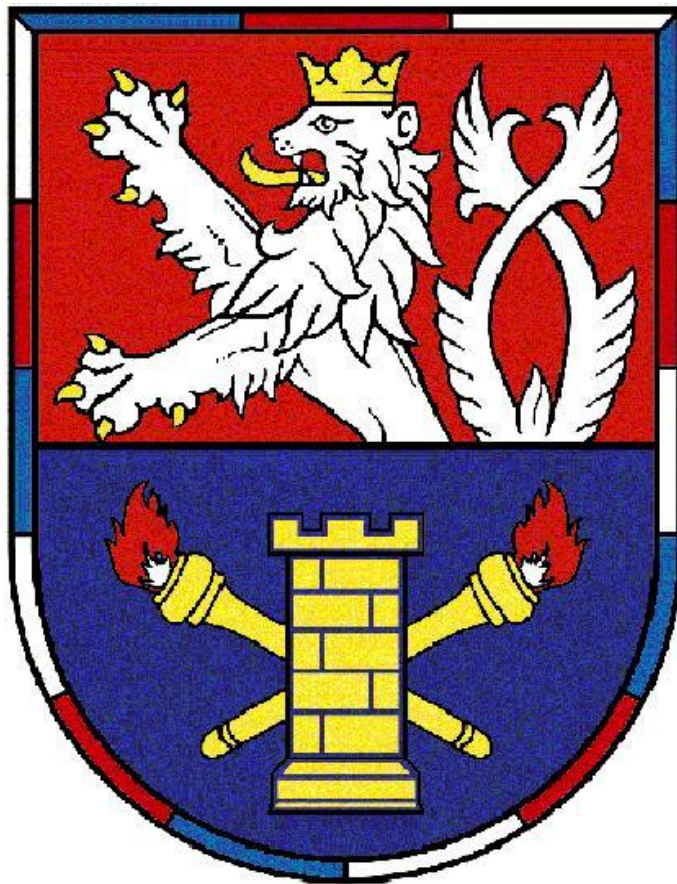
Heslem ÚZSI je latinské úsloví „Sine ira et studio“. Význam tohoto úsloví je "bez před-sudků a vášní", tedy že úřad neslouží individualitám, ale státu.[7]

Získané informace o zahraničních politických a ekonomických aktivitách a mezinárodním terorismu poté předávají správním orgánům. V první řadě jde vždy o dění, které může mít důsledky na Českou republiku.

Práce se odvíjí od určujících dokumentů ČR a to především od Bezpečnostní strategie ČR.

Činnost ÚZSI nijak neohrožuje práva a svobodu občanů ČR, není v jejich kompetenci provádět trestná řízení. Pokud dojde ke zjištění aktivity, která spadá pod jinou zpravodajskou službu nebo orgán, je informace o této aktivitě příslušnému orgánu předána.[8]

2.3 Vojenské zpravodajství (VZ)

Obr. 4. Znak vojenského zpravodajství[24]

Vojenské zpravodajství je poslední ze tří zpravodajských služeb ČR. Její činnost je jak rozvědná tak kontrarozvědná. Stejně jako u předchozích zpravodajských služeb jmenuje ředitele či odvolá poslanecká sněmovna a také ministr obrany, jelikož vojenské zpravodajství je úzce spjato s Ministerstvem obrany.

A také úkol je téměř stejný. Je jím získávání, shromažďování a vyhodnocování informací, které zajišťují ochranu a obranu České republiky. Konkrétní úkoly jsou VZ přidělovány vládou a prezidentem státu. Jelikož je Česká republika členem Severoatlantické aliance (NATO) a Evropské unie (EU), plní také úkoly v rámci těchto organizací.

VZ je kontrolována orgánem určeným Poslaneckou sněmovnou.

Pracuje se všemi zpravodajskými obory a informace jsou získávány pomocí zpravodajských prostředků.[9]

V práci jim pomáhá rozsáhlé použití a působení v kyberprostoru. S tím souvisí také vývoj a aplikace technologií v ostatních zpravodajských službách.[16]

3 UVEDENÍ POJMŮ, PRÁVNÍCH ASPEKTŮ A HISTORICKÝCH SOUVISLOSTÍ ZPRAVODAJSKÉHO SYSTÉMU

V této části práce budou vysvětleny důležité pojmy týkající se zpravodajského systému. Pro pochopení tohoto tématu je nutné znát vztahy mezi jednotlivými orgány, jejich případné dělení a úkoly, kterými se zabývají.

3.1 Důležité pojmy

Tato část práce se zabývá vysvětlením pojmů jako zpravodajství a s ním souvisejícími termíny.

3.1.1 Zpravodajství

„Zpravodajství je záměrná a systematická lidská činnost, která zahrnuje všechny fáze utajovaného získávání a zpracovávání utajených či latentních informací protihráče či protivníka a dále následné jejich předání oprávněnému příjemci. Jejich účelem je odpovědět na relevantní otázky a/nebo získat včasné varování, potřebné k naplánování a uskutečnění budoucích kroků. Součástí zpravodajské činnosti jsou aktivity chránící vlastní utajované skutečnosti. Jeho součástí také mohou být utajené preventivní a aktivní zásahy do protivníkovy prostředí.“[1]

Zpravodajství by mělo být objektivní, přesné a rychlé. Na rozdíl od publicistiky by zpravodajství nemělo obsahovat subjektivní názor zpravodajce.[4]

3.1.2 Zpravodajská informace

Na rozdíl od normální informace je zpravodajská informace zanalizovaná informace dle potřeb zadavatele.

Zpravodajská informace je informace získaná buď základními zpravodajskými metodami, nebo metodami skrytými. Jde také vlastně o informaci získanou, zpracovanou a vyhodnocenou za účelem obrany a ochrany státu.[14]

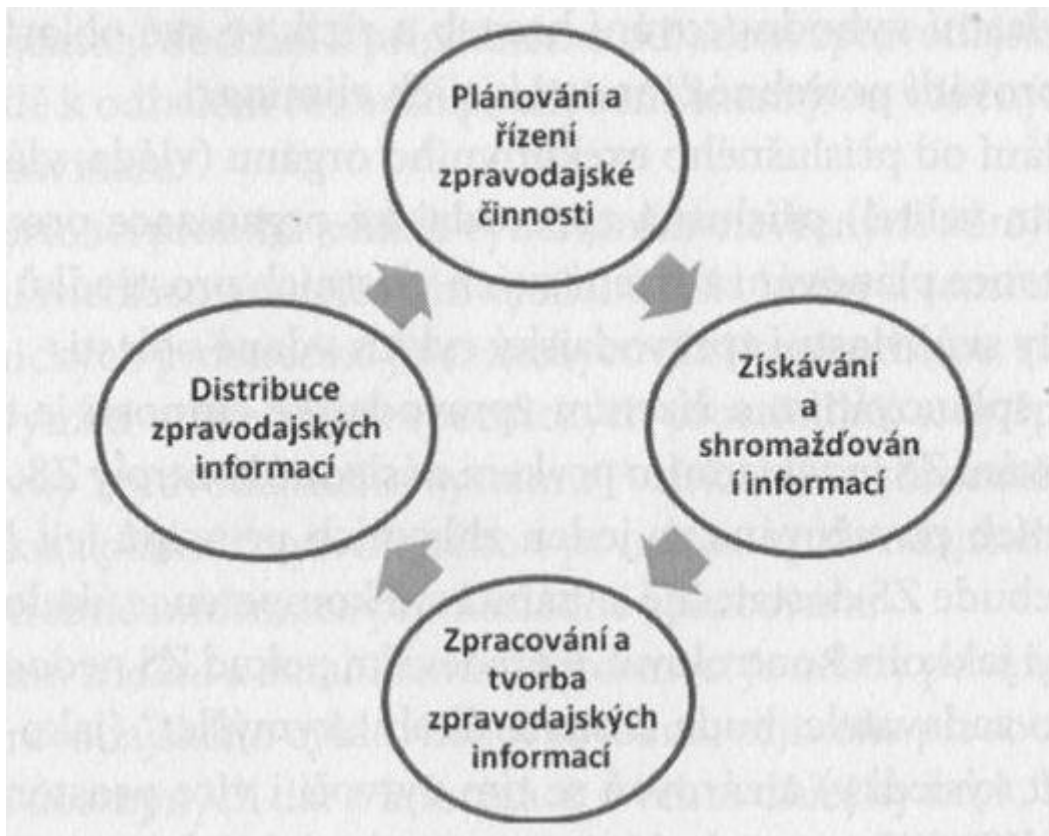
3.1.3 Zpravodajská činnost

Konání, jehož účelem je získání zpravodajské informace.[18]

3.1.4 Zpravodajská organizace

Organizace, která pomocí zpravodajské činnosti získává zpravodajskou informaci.[18]

3.1.5 Zpravodajský cyklus

Obr. 5. Zpravodajský cyklus[18]

Je to soustava složená z několika fází, jejichž účelem je získat potřebné informace, zpracovat je do zpravodajské informace a poté předat zadavateli.

První fází je Zadání nebo taky Plánování a řízení, ve které zadavatel určí zadání, jaké informace potřebuje. Druhou fází je Sběr informací, ve které jsou získávány informace z veřejných nebo neveřejných zdrojů. Třetí fází je Zpracování, kde jsou získané informace probrány, zanalizovány a je získána zpravodajská informace. Ve čtvrté fází Jde už u předání zpravodajské informace zadavateli.[18]

3.1.6 Zpravodajské obory

Jsou to způsoby, jak se pomocí zpravodajské činnosti dostávají zpravodajské služby ke zpravodajským informacím.

HUMINT

Jde o informace získávané od člověka, ve většině případů jde o výsledky a rozhovory s lidmi, kteří mají přístup k potřebným informacím.

GEOINT

Informace získané za pomoci fotografování satelitem či z letadla a mapováním terénu.

IMINT - obrazové zpravodajství. Obrazy mohou být fotografické, tepelné či infračervené

MASINT

Měřicí zpravodajství nebo taky technický obor shromažďující informace, které slouží k detekci, sledování nebo identifikaci pomocí charakteristických vlastností. Metod je hned několik, elektrooptické, jaderné, geofyzikální, radarové nebo radiofrekvenční.

OSINT

Získávání informací z otevřených zdrojů, což je televize, rozhlas, internet či noviny. Ne všechny jsou přístupné, u některých je potřeba udat důvod, proč se k nim chceme dostat nebo zadat osobní informace, ale nejsou utajované.

SIGINT

Zpravodajství pracující se zachycenými elektromagnetickými signály. Takovým mezinárodním systémem je ECHELON, což je soustava satelitů a pozemních zařízení sloužící k sledování elektromagnetických signálů. Systém vznikl původně za účelem sledování aktivit Sovětského svazu.

COMINT - komunikační zpravodajství, pracující s hlasem a textem

ELINT - elektronické zpravodajství, určuje zdroj a šíření signálu

TECHINT

Technické zpravodajské shromažďování informací zkoumáním zbraní a vybavení používaných druhou stranou ozbrojených sil.

FININT

Finanční zpravodajství, které pracuje s informacemi z peněžních transakcí.[25]

3.2 Historie zpravodajských služeb v rámci ČR

V roce 1918 vynikla Československá republika. Již v tuto dobu zde byl problém s národnostními menšinami na našem území. Téhož roku se němečtí nacionalisté pokusili odtrhnout a připojit se k Německu a vláda si uvědomila potřebu zřídit společnou fungující zpravodajskou službu a tou se stala Vojenská zpravodajská služba. Ta již v té době spolupracovala s tajnými službami Francie, Velké Británie i Sovětského svazu za účelem sledování německých aktivit. Ještě před válkou také vzniká Státní bezpečnost.

V roce 1939 vzniká Protektorát Čechy a Morava a zpravodajská činnost se logicky zaměřuje pouze na komunistickou činnost. Mnoho zpravodajců tehdy přešlo k odboji. Během války také vzniká Exilová zpravodajská služba spolupracující se spojeneckými tajnými službami. S koncem války se na České území dostávali zpravodajci Sovětského svazu a v roce 1945 si zde Sovětský svaz zařídil zpravodajskou službu Obranné zpravodajství. Také v té době posiluje Státní bezpečnost, která postupně přebírá pravomoci ostatních zpravodajských služeb. V roce 1969 byly federální složky Státní bezpečnosti spojeny, avšak zhruba o deset let později došlo k rozdělení na jednotlivé složky (rozvědka, kontrarozvědka).[6]

Roku 1989 dochází k pádu Sovětského svazu. Evropské státy nepočítají s většími konflikty a ze svých armád tvoří menší dobře vycvičené jednotky operující v rámci mezinárodních operací v zahraničí. Vlastně došlo ve velké míře ke změně silových útočných jednotek na obranné a bezpečnostní, hlavní myšlenkou je zamezení případných konfliktů.[15]

V důsledku nové demokracie ještě nebyly dostatečně vyvinuty politické strany, jejichž vnitřní uspořádání ještě nebylo hotové a stejně tak způsob výběru kandidátů do parlamentních voleb. Málo poslanců bylo oprávněno k rozhodování o bezpečnosti a nakládání se zpravodajskými informacemi. V té době však neexistovala dostatečná kritéria, která by pro danou funkci museli splňovat.[19]

Na našem území vzniká roku 1990 Úřad pro ochranu ústavy a demokracie nebo Federální informační služba. V rámci rozvědky vzniká Úřad pro zahraniční styky a informace Federálního ministerstva vnitra a ohledně vojenského zpravodajství vzniká Vojenská zpravodajská služba.

V České republice v roce 1993 fungovaly 4 zpravodajské služby. Byl to Úřad pro zahraniční styky a informace Ministerstva vnitra ČR, Bezpečnostní informační služba ČR, Vojenské obranné zpravodajství a vojenská zpravodajská služba. Roku 1994 vzniká Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách ČR, který v podstatě ustanovil současnou podobu zpravodajských služeb ČR, včetně jejich financování.[6]

V téže roce byl také přijat zákon č. 154/1994 Sb. o Bezpečnostní informační službě, který ji udělal více nezávislou na řízení parlamentem, stále však ve velké míře spolupracovala s Policií.[19]

3.3 Právo související s činností zpravodajského systému

Zde budou představeny hlavní zákony, kterými se zpravodajský systém řídí.

3.3.1 Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky

Zákon č.153 upravuje v první části především postavení zpravodajských služeb a jsou zde řečena základní fakta o zpravodajských službách České republiky, dále se řeší také působnost jednotlivých služeb a jejich vnitřní organizace. Ve druhé části se jedná o spolupráci zpravodajských služeb, kdy každá spolupráce musí být odsouhlasena vládou.

Ve třetí části se jedná o poskytování informací zpravodajským službám především od správních orgánů. Ve čtvrté části je určeno, že kontrolu zpravodajských služeb mají na starost vláda a parlament.

V páté části je dáno, že parlament určí zvláštní orgán pro podávání informací Poslanecké sněmovně o činnosti zpravodajských služeb. Poslední část tohoto zákona je věnována úřadu pro zahraniční styky a informace a právům jeho pracovníků při vykonávání činnosti.[26]

„Úvodní ustanovení (§ 1 - § 2)

Zpravodajské služby a jejich postavení (§ 3 - § 8)

Spolupráce zpravodajských služeb (§ 9 - § 10)

Poskytování informací zpravodajským službám (§ 11 - § 11b)

Kontrola zpravodajských služeb (§ 12 - § 13a)

Informace Poslanecké sněmovně Parlamentu o činnosti zpravodajských služeb (§ 14 - § 16)

Zvláštní ustanovení o Úřadu pro zahraniční styky a informace (§ 17 - § 20)“ [26]

3.3.2 Zákon č. 154/1994 Sb. o Bezpečnostní informační službě

Tento zákon se týká konkrétně Bezpečnostní informační služby a upravuje její funkci. Ve druhé části jsou dána pravidla, které musí pracovník Bezpečnostní informační služby dodržovat, zpravodajské prostředky sloužící k získávání informací za pomoci zpravodajské techniky a způsob použití těchto prostředků a také službou vedená evidence dokumentů a náhrada škody.

Ve třetí části je pro kontrolu Bezpečnostní informační služby určena Poslanecká sněmovna a také jak bude kontrola prováděna. V poslední části se už nachází pouze závěrečná ustanovení (Výcvik služebních řidičů Bezpečnostní informační služby apod.).[27]

„Úvodní ustanovení (§ 1)

Postavení příslušníků, specifické prostředky získávání informací, evidence vedené Bezpečnostní informační službou a náhrada škody (§ 2 - § 17)

Kontrola Bezpečnostní informační služby a povinnost zachovávat mlčenlivost (§ 18 - § 21)

Doplnění zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (§ 147)“[27]

3.3.3 Zákon č. 289/2005 Sb. o Vojenském zpravodajství

Tento zákon má také konkrétní zaměření a to na Vojenské zpravodajství, které je zde ustanoveno. Ve druhé části jsou popsána důležitá pravidla pro pracovníky Zpravodajské služby.

Třetí část je velmi podobná druhé části předchozího zákona. To platí i u čtvrté části týkající se úschovy dokumentů.[28]

„Základní ustanovení (§ 1)

Postavení příslušníků Vojenského zpravodajství (§ 2 - § 5)

Specifické prostředky získávání informací (§ 6 - § 16)

Vedení evidencí Vojenským zpravodajstvím (§ 17 - § 20)

Kontrola činnosti Vojenského zpravodajství a povinnost zachovávat mlčenlivost (§ 21 - § 24)“[28]

3.3.4 Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Tento zákon upravuje širokou oblast danou příslušníky bezpečnostních sborů. Je velmi obsáhlý, a proto zde bude jeho stručný popis. Jsou zde popsány podmínky služebního poměru a výkonu služby, jsou zde řešeny finanční záležitosti a také odměny a tresty.[29]

„Obecná ustanovení (§ 1 - § 12)

Vznik, změny a skončení služebního poměru (§ 13 - § 44)

Základní povinnosti příslušníka a omezení jeho některých práv (§ 45 - § 48)

Kázeňské odměny a kázeňské tresty (§ 49 - § 51)

Doba služby, služební pohotovost a doba odpočinku (§ 52 - § 76)

Podmínky výkonu služby (§ 77 - § 92)

Náhrada škody (§ 93 - § 111)

Služební příjem a odměna za služební pohotovost (§ 112 - § 133)

Naturální náležitosti a zvláštní požitky (§ 134 - § 135)

Náhrady cestovních výdajů (§ 136 - § 154)

Výsluhové nároky (§ 155 - § 168)

Řízení ve věcech služebního poměru (§ 169 - § 196)

Informování příslušníků a projednávání záležitostí týkajících se výkonu služby a vztahy bezpečnostního sboru a odborové organizace (§ 197 - § 200)

Společná, přechodná a závěrečná ustanovení (§ 201 - § 228)

Závěrečná ustanovení (§ 230)“[29]

3.3.5 Zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Tento zákon stanovuje pravidla pro nakládání s utajovanými informacemi a také způsob jejich ochrany a přístupu k nim, dále také stanovuje bezpečnostní způsobilost a řízení nebo výkon státní správy. V neposlední řadě je zde také kontrola činnosti úřadů, vykonávaná orgánem, který určí Poslanecká sněmovna.[30]

„Základní ustanovení (§ 1 - § 2)

Ochrana utajovaných informací (§ 3 - § 79)

Bezpečnostní způsobilost (§ 80 - § 88)

Bezpečnostní řízení (§ 89 - § 135)

Výkon státní správy (§ 136 - § 142)

Státní dozor (§ 143 - § 144)

Kontrola činnosti úřadu (§ 145 - § 147)

Správní delikty (§ 148 - § 156)“[30]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VYBRANÉ ZPRAVODAJSKÉ SYSTÉMY V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na porovnání zpravodajských systémů a služeb v rámci Evropské Unie. Pro lepší přehled zde budou porovnány systémy 5 největších států. Nejprve budou jednotlivé státy a jejich systémy krátce představeny a poté proběhne porovnání důležitých parametrů a vlastností a vyhodnocení či návrh na zlepšení funkce daných systémů.

4.1 Velká Británie

Zpravodajský systém Velké Británie je jedním z nejstarších, ne-li nejstarší. První zmínky o něm jsou už z 16. Století, kdy měla tehdejší služba za úkol ochranu monarchie.

Moderní zpravodajský systém vznikl před první světovou válkou a byla to služba s protiněmeckým zaměřením Bezpečnostní služba. Svou zkratku MI-5 získala z původního názvu Military Intelligence Room 5. Ve stejném roce jako Bezpečnostní služba vniká také Tajná zpravodajská služba, neboli MI-6. Další službou s dlouho historií je vládní komunikační centrála (GCHQ). Vznikla po druhé světové válce a je známá jako oddělení, které úspěšně prolomilo kód ENIGMA.

Přestože tyto služby vznikali již na počátku století, zákony, které by stanovili jejich postavení a povinnosti, byly přijaty až na konci 80. let a předtím nebyla veřejně přiznána jejich existence.

Zde je seznam současných Zpravodajských služeb Velké Británie:

Security Service (MI5) - Bezpečnostní služba

National Crime Agency (NCA) - Národní kriminální služba

Secret Intelligence Service (SIS/MI6) - Tajná zpravodajská služba

Defence Intelligence (DI) - Vojenská zpravodajská služba

Government Communications Headquarters (GCHQ) - Vládní komunikační centrála[21, 18]

4.2 Německo

Zpravodajský systém Německa je celkově dán třemi hlavními zpravodajskými službami, od kterých se pak odvíjí menší agentury v jednotlivých spolkových zemích.

Během druhé světové války zde působila zpravodajská služba Bezpečnostní služba jako součást jednotek SS, jejím zakladatelem byl mimo jiné i Heinrich Himmler.

Jednou z významných služeb bylo v historii Ministerstvo státní bezpečnosti (Stasi), která působila od padesátých let minulého století ve východním Německu.

Zde je seznam současných Zpravodajských služeb Německa:

Bundesnachrichtendienst (BND) - Spolková zpravodajská služba, zahraniční zpravodajství

Militärischer Abschirmdienst (MAD) - Vojenská kontrarozvědka

Bundesamt für Verfassungsschutz (BfV) - Spolkový úřad na ochranu ústavy[31, 18]

4.3 Francie

Francie má podobně jako Velká Británie na evropské poměry velmi rozsáhlý zpravodajský systém. Souvisí to také s kolonizační historií této země.

Jednou významných historických služeb je Druhé oddělení Generálního štábu, fungující v devatenáctém století a k jejímu zrušení došlo až po kapitulaci Francie na začátku druhé světové války.

Během druhé světové války to byla Hlavní správa speciálních služeb. Ta fungoval celou válku a po dobytí Normandie došlo pouze k její transformaci.

Zde je seznam současných Zpravodajských služeb Francie:

Direction générale de la sécurité extérieure (DGSE) - Generální ředitelství pro vnější bezpečnost, je to vojenská zahraniční zpravodajská agentura

Direction générale de la sécurité intérieure (DGSI) - Generální ředitelství pro vnitřní bezpečnost, mají na starost protišpionáž, boj proti terorismu a dohled nad potenciálními hrozbami na francouzském území.

Direction du renseignement militaire (DRM) - Ředitelství Vojenského zpravodajství

Direction de la protection et de la sécurité de la défense (DPSD) - Ředitelství ochrany, obrany a bezpečnosti[32, 18]

4.4 Švédsko

Historie Zpravodajského systému sahá také až do období druhé světové války, kdy značnou měrou tehdejší služby pomáhaly spojencům se špionáží proti Třetí říši.

V dnešní době jsou významnými zpravodajskými službami dvě, a co se týká vnějšího zpravodajství, není úplně nejlepší. Švédsko je totiž geograficky položeno v relativně bezpečné části Evropy a ani nemá významnější spory s jiným státem.

Zde je seznam současných Zpravodajských služeb Švédska:

Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (MUST) - Švédský Vojenská zpravodajská a bezpečnostní služba

Säkerhetspolisen (Säpo) - Švédská bezpečnostní služba[33, 34, 18]

4.5 Finsko

Zdejší Zpravodajský systém není úplně nepodobný tomu Švédskému a také jsou zde dvě významné zpravodajské služby, které mají na starost jak vnější, tak vnitřní zpravodajství a ochranu státu.

Zde je seznam současných Zpravodajských služeb Finska:

Suojelupoliisi (SUPO) - Finská bezpečnostní zpravodajská služba

Viestikoelaitos (FIRE) - Ústav pro rádiovou ochranu[35, 36, 37, 18]

5 KOMPARECE VYBRANÝCH ZPRAVODAJSKÝCH SYSTÉMŮ EVROPSKÉ UNIE A ČESKÉ REPUBLIKY

V této části bakalářské práce proběhne rozdělení zpravodajských služeb daných systémů a porovnání rozdílných vlastností.

5.1 Rozdělení zpravodajských služeb podle rezortní působnosti

	Civilní	Vojenské
Česká republika	BIS ÚZSI	VZ
Velká Británie	SIS (MI-6) MI-5 GCHQ NCA	DI
Německo	BND BfV	MAD
Francie	DGSI CNCIS	DGSE DRM DPSD
Finsko	SUPO	FIRE
Švédsko	SÄPO	MUST

Tab. 1. Rozdělení zpravodajských služeb podle rezortní působnosti [vlastní]

V této první části se nachází rozdělení zpravodajských služeb (dále jen služeb) dle rezortní působnosti na civilní a vojenské.

Uspořádání služeb u nás je velmi jednoduché. Dvě zpravodajské služby, Bezpečnostní informační služba (BIS) a Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) jsou službami civilními. Vojenské zpravodajství (VZ) je službou vojenskou. Jejich řízení má na starost vláda České republiky

Naproti tomu má Velká Británie civilní služby celkem 4. Jsou jimi Bezpečnostní služba (MI-5), Tajná zpravodajská služba (MI-6), Vládní komunikační centrála (GCHQ) a Národní kriminální služba (NCA). Vojenskou službou je zde Vojenská zpravodajská služba (DI). Dalším rozdílným prvkem je orgán centrálního řízení zpravodajských služeb, kterým je Výbor pro zpravodajskou činnost (JIC). Ten má za úkol kontrolu, analýzu a řízení služeb, podléhá přímo Úřadu vlády.

Německo má stejný počet služeb jako česká republika, ovšem je zde několik rozdílů. Civilními službami jsou zde Spolková zpravodajská služba (BND) a Spolkový úřad na ochranu ústavy (BfV), který má pod sebou ještě Státní úřady pro ochranu ústavy (LfV). Těch je 16, každý v jedné spolkové zemi a BfV je jejich řídicím orgánem. Vojenskou službou je zde Vojenská kontrarozvědka (MAD).

Francie má vzhledem k České republice a ostatním zemím EU celkem rozvinutý zpravodajský systém. Zástupcem civilní služby je Generální ředitelství pro vnitřní bezpečnost (DGSI) a Generální ředitelství pro vnější bezpečnost (DGSE). Těmi vojenskými jsou Ředitelství pro obranu a ochranu zabezpečení (DPSD) a Ředitelství vojenského zpravodajství (DRM). Kromě těchto nejvýznamnějších služeb jsou tu však další agentury, jako Národní komise pro kontrolu bezpečnostních odposlechů (CNCIS) nebo Národní agentura pro bezpečnost informačních systémů (ANSSI).

Co se týče Finska a Švédska, oba státy mají dvě významné zpravodajské služby. V rámci Finska je to Finská bezpečnostní informační služba (SUPO) coby civilní služba a vojenskou službou je Finské zřízení výzkumného zpravodajství (FIRE).

Švédským zástupcem civilní služby je Švédská bezpečnostní služba (SÄPO) a vojenským je Švédská vojenská zpravodajská a bezpečnostní služba (MUST). Té podléhají další kontrolní orgány a je to Úřad pro zvláštní shromáždění (KSI), Zpravodajský úřad (UNDK) a

Bezpečnostní úřad (SÄKK). Stranou jsem dal Národní úřad pro obrannou radiokomunikaci (FRA). Ten je přímo podřízen ministerstvu vnitra.

5.2 Rozdělení zpravodajských služeb podle teritoriální působnosti

	Vnitřní	Vnější
Česká republika	BIS VZ	ÚZSI VZ
Velká Británie	MI-5 NCA	SIS (MI-6) GCHQ DI
Německo	BfV MAD	BND
Francie	DPSD DGSi	DGSE DRM
Finsko	SUPO	FIRE
Švédsko	SÄPO	MUST

Tab. 2. Rozdělení zpravodajských služeb podle teritoriální působnosti [vlastní]

Ve druhé části se nachází rozdělení zpravodajských služeb (dále jen služeb) dle teritoriální působnosti.

Zpravodajské služby české republiky mají zastoupení jak ve vnitřních, tak vnějších službách. Vnitřní zpravodajskou službou je Bezpečnostní informační služba a vnější Úřad pro zahraniční styky a informace. Takovou výjimkou je Vojenské zpravodajství, které má na starost vnitřní i vnější zpravodajství.

Velká Británie má jako větší stát více práce se zpravodajstvím, a je to dáno i atraktivitou pro případné útočníky, jelikož jde o významnou mocnost. Vnější zpravodajskou činnost má na starosti Bezpečnostní služba a Národní kriminální služba. O vnější zpravodajství se stará Tajná zpravodajská služba, Vládní komunikační centrála a také Vojenská zpravodajská služba. Vedle nich bych ještě postavil Společné protiteroristické analytické středisko (JTAC). Jeho ředitel je podřízen generálnímu řediteli Bezpečnostní služby a jeho zaměření se týká především protiteroristické činnosti.

V Německu se vnitřnímu zpravodajství věnuje Spolkový úřad pro ochranu ústavy a také Vojenská kontrarozvědka. Oproti České republice Německo nemá vojenskou zpravodajskou službu, která by měla zaměření na vnější zpravodajství. Tomu se zde věnuje Spolková zpravodajská služba.

Jak už bylo řečeno, Francie má rozlehlou zpravodajskou síť. Vnitřnímu zpravodajství se zde věnuje Generální ředitelství pro vnitřní bezpečnost a Ředitelství pro obranu a ochranu zabezpečení. Vnějšími službami jsou Generální ředitelství pro vnější bezpečnost a ředitelství vojenského zpravodajství. Mezi vnitřní agentury lze řadit i Národní komisi pro kontrolu bezpečnostních odposlechů a Národní agenturu pro bezpečnost informačních systémů.

Švédsko i Finsko mají po jednom zástupci v každé skupině. Co se týče vnitřních služeb, za Finsko je to Finská bezpečnostní informační služba a za Švédsko Švédská bezpečnostní služba. V rámci vnějších služeb má zde Finsko Finské zřízení výzkumného zpravodajství a Švédsko Švédskou vojenskou zpravodajskou a bezpečnostní službu.

5.3 Srovnání jednotlivých Zpravodajských systémů

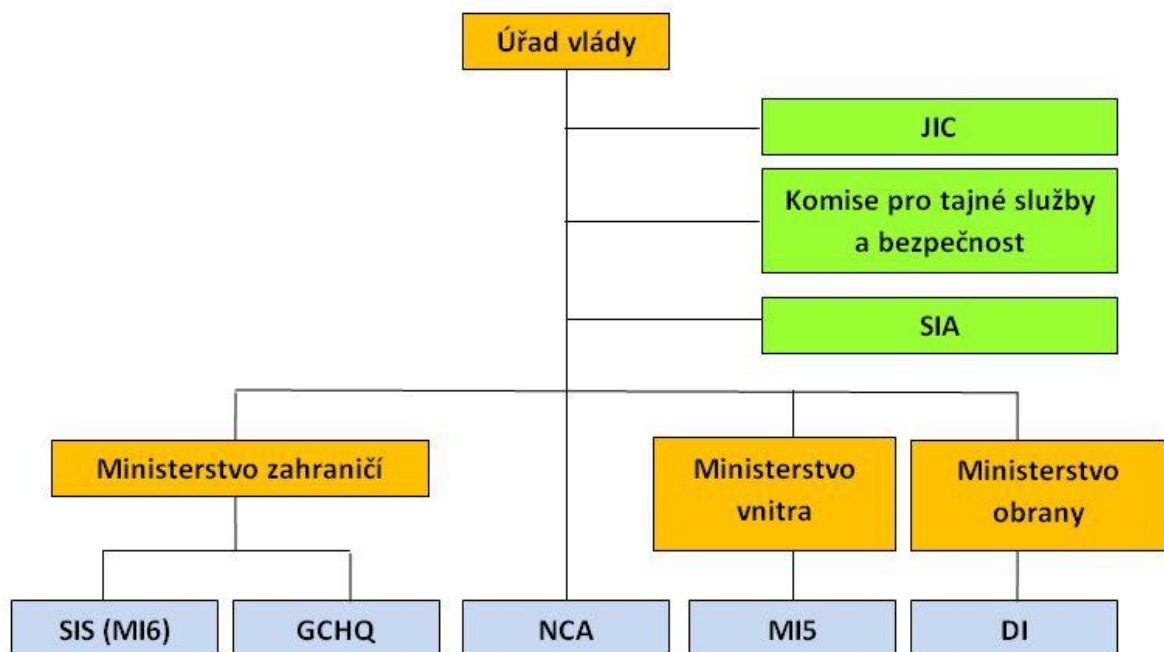
V této hlavní části práce bude představen a vysvětlen princip funkce Zpravodajského systému dané země. Tím je myšleno řízení zpravodajských služeb a celého systému i jeho kontrola určenými orgány. Bude zde napsáno hodnocení těchto systémů, ať už pozitivní či negativní, případně také návrhy na zlepšení.

Systémy budou představeny postupně podle velikosti a důležitosti státu. S tím také souvisí, i když to není pravidlem, velikost celého systému.

Jelikož jednotlivé zpravodajské služby byly představeny v předchozí části práce, tato bude věnována především jejich řízení a kontrole.

5.3.1 Zpravodajský systém Velké Británie

Prvním představeným Zpravodajským systémem bude systém fungující ve Velké Británii. Nejprve zde je uvedeno schéma celého systému, na kterém je vidět uspořádání jednotlivých orgánů, které jsou jeho součástí a poté budou vysvětleny vztahy mezi těmito orgány.

Obr. 6. Zpravodajský systém Velké Británie [vlastní]

Zpravodajský systém Velké Británie je v rámci celého světa na velmi dobré úrovni. Řízení všech služeb má v první řadě na starost Úřad Vlády.

Ovšem velkou měrou mu v tomto úkolu pomáhá orgán JIC neboli Komise pro zpravodajskou činnost. Dále formuluje úkoly a priority, jimiž se budou jednotlivé služby zabývat. Ovšem úkolů má daleko více, mimo jiné sledovat dění v zahraničí, ať už terorismus či ekonomické dění. V podstatě vše, co by mohlo ohrozit Velkou Británii jako celek nebo dění v něm.

Dalším orgánem, pod nějž spadají zpravodajské služby, je Komise pro tajné služby a bezpečnost. Tento orgán má devět jmenovaných členů z obou komor zákonodárského sboru. Úkolem této komise je vypracovat každý rok zprávu o fungování zpravodajských služeb a musí zde být případně napsáno, zda byly některé informace vypuštěny a z jakých důvodů.

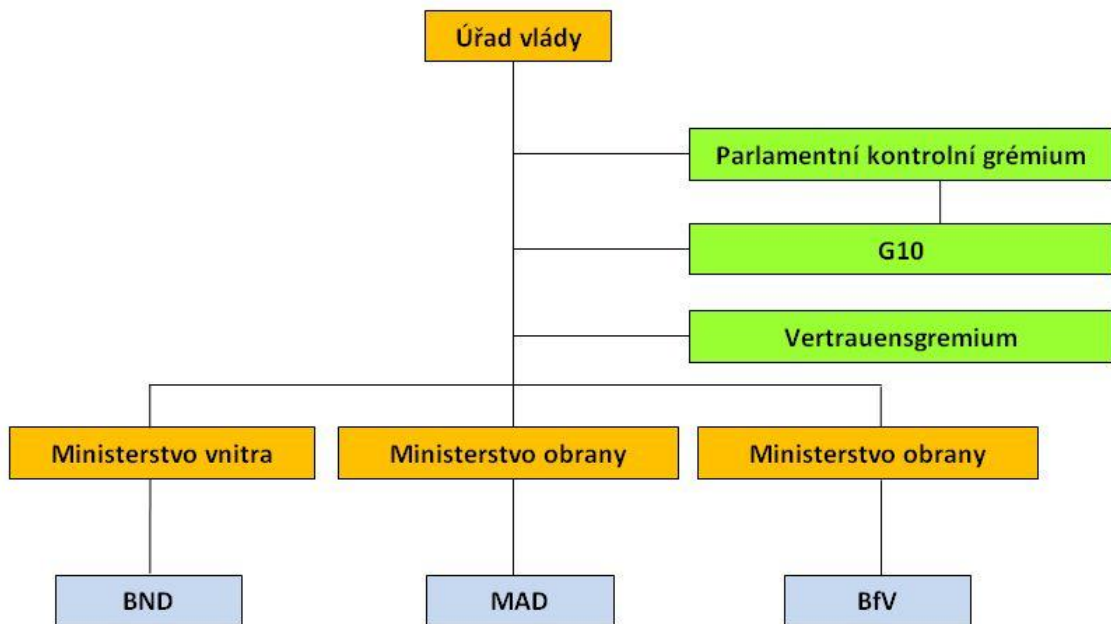
Posledním orgánem je SIA, což je Single Intelligence Account. Jeho primárním úkolem je zajištění financování zpravodajských služeb [13].

Co se týče tohoto Zpravodajského systému, je oproti tomu, který funguje v České republice, mnohem rozvinutější. Již nějakou dobu jsou zde kontroverzním tématem kamery a jejich počet na frekventovaných místech i méně frekventovaných a je v této souvislosti probírána lidská svoboda a soukromí.

I zde občas dochází k únikům informací a podobným věcem, tyto případy ale nejsou příliš časté a systém zde také oproti ČR má lépe rozděleny jednotlivé sektory působnosti.

5.3.2 Zpravodajský systém Německa

Druhým představeným Zpravodajským systémem bude systém fungující v Německu. Nejprve zde je uvedeno schéma celého systému, na kterém je vidět uspořádání jednotlivých orgánů, které jsou jeho součástí a poté budou vysvětleny vztahy mezi těmito orgány.

Obr. 7. Zpravodajský systém Německa [vlastní]

Jako ve Velké Británii i zde stojí v čele Zpravodajského systému Vláda a v jejím čele spolkový kancléř. Pozici spolkové kanclérky zastává již jedenáctým rokem Angela Merkelová.

Orgánem, který Vládě v řízení pomáhá, je Parlamentní kontrolní grémium. To je odpovědné zejména za kontrolu zpravodajských služeb a jejich činnosti. Několikrát do roka se scházejí a projednávají skutečnosti, které se za dané období odehrály. Toto grémium má přístup ke všem tajným materiálům a informacím, Může se také zajímat o konkrétní případy, a pokud o to zažádají, také vyslechnout zaměstnance.

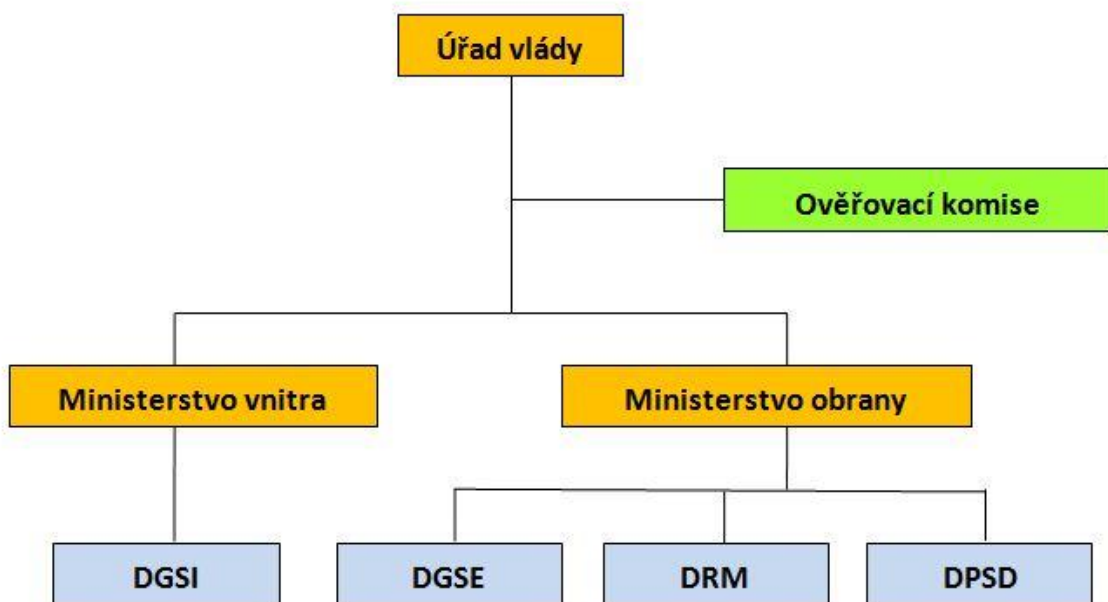
Výbor G10 úzce s Parlamentním kontrolním grémiem spolupracuje a jejich pole působnosti patří oprávnění zřízovat telefonní odposlechy a také listovní tajemství.

Vertrauensgrémium je pracovní skupina, která má na starost rozpočet jednotlivých zpravodajských služeb. Účastnit se této skupiny mohou také pracovníci kontrolního grémia [13].

V porovnání s Českou republikou je zde lépe řízeno financování a také kontrola všech zpravodajských služeb. Ovšem v porovnání s vyspělými státy ze zdá být rozdělení působností v jednotlivých sektorech nedostatečné, a přestože zde nejsou v současné době nějaké větší potíže, do budoucna by bylo dobrým řešením založit dvě nové zpravodajské služby, které by měly určitou oblast působení a odlehčily by současným třem.

5.3.3 Zpravodajský systém Francie

Třetím představeným Zpravodajským systémem bude systém fungující ve Francii. Nejprve zde je uvedeno schéma celého systému, na kterém je vidět uspořádání jednotlivých orgánů, které jsou jeho součástí a poté budou vysvětleny vztahy mezi těmito orgány.

Obr. 8. Zpravodajský systém Francie [vlastní]

Řízení Zpravodajských služeb ve Francii se stejně jako v předchozích dvou případech ujímá Úřad Vlády. Pokyny jdou přes příslušná ministerstva až ke konkrétním zpravodajským službám.

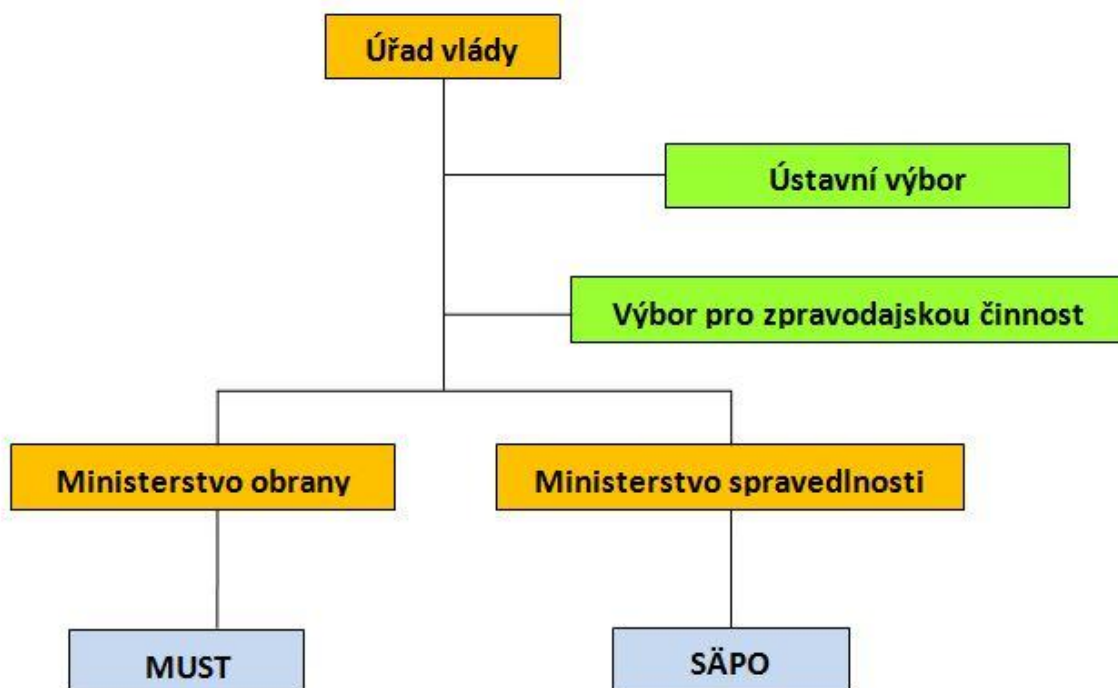
Co se týče kontroly činnosti zpravodajských služeb, není zde stálý orgán, který by tuto činnost zastával. Za tímto účelem vznikají vyšetřovací komise, ale ty nemají přístup ke všem

utajovaným materiálům. Orgánem, který provádí kontrolu financování zpravodajských služeb, je Ověřovací komise [13].

Ve srovnání s Českou republikou je zde dobře zastoupena vnější zpravodajská činnost, organizace a rozdělení pracovních oblastí. Ovšem co se týče kontroly těchto služeb, tak ta by měla být rozhodně lepší a měl by být zřízen alespoň jeden stálý kontrolní orgán, který by měl na vyžádání přístup i utajovaným informacím a materiálům. Také by mohla vzniknout další vnitřní vojenská zpravodajská služba, s ohledem na to, že je Francie v posledních měsících terčem mnoha teroristických útoků

5.3.4 Zpravodajský systém Švédska

Předposledním představeným Zpravodajským systémem bude systém fungující ve Švédsku. Nejprve zde je uvedeno schéma celého systému, na kterém je vidět uspořádání jednotlivých orgánů, které jsou jeho součástí a poté budou vysvětleny vztahy mezi těmito orgány.

Obr. 9. Zpravodajský systém Švédska [vlastní]

Řízením Zpravodajského systému je zde pověřena opět Vláda a také prostřednictvím ministerstev, kterým zpravodajské služby podléhají.

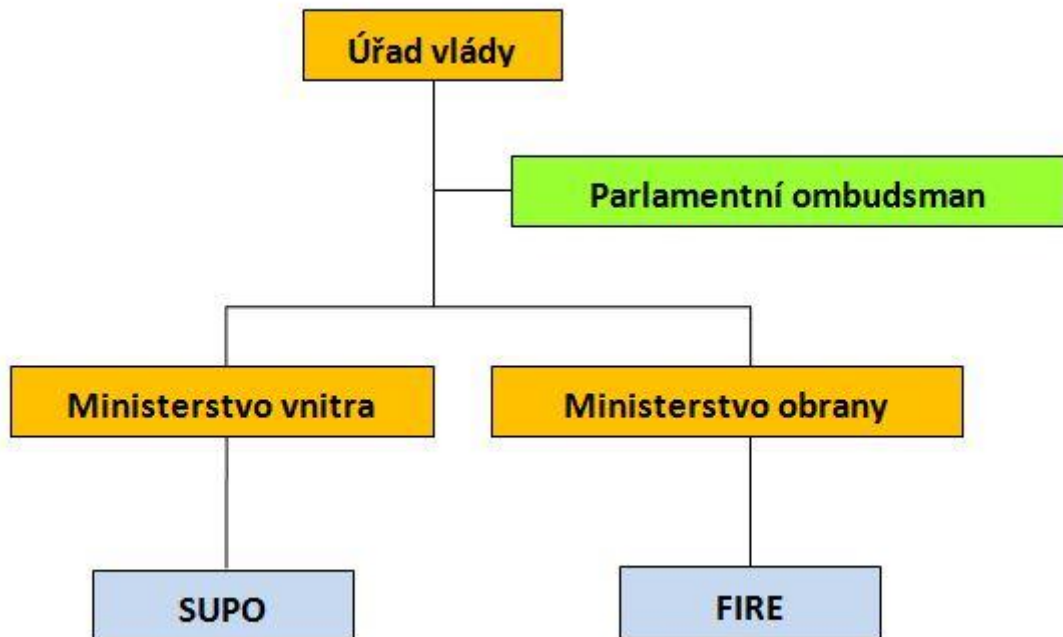
Co se týče kontroly zpravodajských služeb, tu má na starost Výbor pro zpravodajskou činnost a také Ústavní výbor, který kontroluje řízení zpravodajských služeb Vládou. Oba tyto orgány jsou však velmi omezeny a to zejména v přístupu k tajným materiálům.

Stejně jako ve Finsku zde taky zastává svou funkci volený ombudsman [13].

Oproti ostatním zde představeným státům je zpravodajský systém Švédska nedostatečný a také ČR má lépe fungující a zabezpečený systém. Jelikož je však Švédsko stranou jak velkých konfliktů, tak geograficky, současný stav se dá označit jako dostačující. Jediným větším rizikem je v současné době uprchlická krize a také blízko ležící Rusko by mohlo být v budoucnu problémem.

5.3.5 Zpravodajský systém Finska

Posledním představeným Zpravodajským systémem bude systém fungující ve Finsku. Nejprve zde je uvedeno schéma celého systému, na kterém je vidět uspořádání jednotlivých orgánů, které jsou jeho součástí a poté budou vysvětleny vztahy mezi těmito orgány.

Obr. 10. Zpravodajský systém Finska [vlastní]

Co se týče uspořádání a funkce Zpravodajského systému ve Finsku, je uspořádání velmi podobné tomu ve Švédsku. Hlavní roli v řízení zpravodajských služeb hraje opět Vláda a příslušná ministerstva.

Kontrola fungování zpravodajských služeb je zde také minimální a je prováděna parlamentním ombudsmanem. Ten je volen na čtyřleté období a jsou mu předávány zprávy o činnosti zpravodajských služeb danými ministerstvy [13].

I co se týče současného stavu Zpravodajského systému ve Finsku je situace podobná jako ve Švédsku. Kromě toho by bylo u Obou zmíněných států zřídit alespoň jednu nebo dvě zpravodajské služby navíc, kvůli lepšímu pokrytí a rozdělení jednotlivých sektorů a také vzhledem k současné bezpečnostní situaci ve světě.

ZÁVĚR

Porovnáním jednotlivých zpravodajských systémů člověk získá nějaký nadhled a může pak také na základě toho hodnotit a posuzovat, zda je daný systém dobrý či špatný a zda se ten Český může něco přiučit nebo jestli on sám může jít příkladem jiným státům.

Pokud by zde měl být jmenován nejkompexnější systém z výše popisovaných, pak by to byl Zpravodajský systém Velké Británie. Za řadu let jeho funkce docházelo neustále ke zlepšování. A to co se týče počtu služeb potřebných k ideálnímu pokrytí jednotlivých oblastí zpravodajství, tak také použití zpravodajských oborů.

Srovnání Zpravodajských systémů z velké části může ovlivnit území a poloha, na kterém se stát daného systému nachází. Velká Británie byla vždy v centru světového dění a mezi priority musela vždy řadit kvalitní zpravodajství, aby zůstala konkurenceschopná s ostatními velmocemi, a to po vojenské, politické, ekonomické nebo hospodářské stránce. Stejně tak Francie, jejíž Zpravodajský systém je dnes také na velmi dobré úrovni.

Naopak Německo má i vzhledem ke své historii zpravodajský systém ne tak rozlehlý a kvalitní, jako například jmenovaná Francie.

Švédsko a Finsko také nemají největší Zpravodajské systémy, ovšem vzhledem ke své poloze a určité neutralitě nemusejí mít příliš veliký Zpravodajský systém. Jedinou hrozbou by zde mohlo být sousední Rusko.

Konečně, co se týče České republiky a jejího Zpravodajského systému, současné rozvržení se zdá být funkční a není třeba nějakých větších změn. Před několika lety zde bylo zajímavým tématem sloučení civilních zpravodajských služeb. Což však není příliš moudré, jednak práce jednotlivých oddělení by se zneřehlednila a ředitel této služby by měl v rukou ohromnou moc, kterou by mohl snadno zneužít. Proto se i vzhledem k velikosti státu nezdá být nutné zřizovat nové služby.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] *Co je to zpravodajství? Pokusy o definici pojmu a problémy překladu. Asociácia bývalých spravodajských dôstojníkov [online]. Bratislava: Asociácia bývalých spravodajských dôstojníkov, 2016 [cit. 2016-05-28]. Dostupné z: http://absd.sk/co_je_zpravodajstvi*
- [2] *České tajné služby: nové výzvy. Revue politika [online]. 2010, 2010(5) [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1302/ceske-tajne-sluzby-nove-vyzvy>*
- [3] *Zmeny v spravodajských službách: zborník príspevkov zo sympózia, Bratislava 4. december 2007. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008. ISBN 978-80-88931-98-0*
- [4] *Zpravodajství. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zpravodajstv%C3%AD>*
- [5] *Zpravodajské služby České republiky z pohledu de lege lata a de lege ferenda [online]. Masarykova univerzita, 2013 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/402951/pravf_m/Orig._Diplomova_prace_BRNO.pdf*
- [6] *Zpravodajské služby a jejich úloha v boji proti organizovanému zločinu a terorismu [online]. Masarykova univerzita, 2010 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: is.muni.cz*
- [7] *Kdo jsme? Úřad pro zahraniční styky a informace [online]. Praha: ÚZSI, 2016 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <http://uzsi.cz/cs/kdo-jsme/>*
- [8] *Co děláme. Úřad pro zahraniční styky a informace [online]. Praha: ÚZSI, 2016 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <http://uzsi.cz/cs/co-delame/>*
- [9] *Kdo jsme. Vojenské zpravodajství [online]. Praha: Vojenské zpravodajství, 2013 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <http://www.vzcr.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>*
- [10] *O nás. Bezpečnostní Informační Služba [online]. Praha: Bezpečnostní Informační Služba, 2016 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas.html>*
- [21] *Čím se zabýváme. Bezpečnostní Informační Služba [online]. Praha: Bezpečnostní Informační Služba, 2016 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/cim-se-zabyvame.html>*

- [32] *Jak pracujeme. Bezpečnostní Informační Služba [online].* Praha: Bezpečnostní Informační Služba, 2016 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/jak-pracujeme.html>
- [43] *Struktura tajných služeb a jejich parlamentní kontrola ve vybraných zemích. In: .* Praha: Parlamentní institut, 2006, ročník 2006, číslo 3.057.
- [54] *Srovnání vývoje zpravodajských služeb v ČR a SR po roce 1989 [online].* Praha, 2012 [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: is.cuni.cz
- [65] TŮMA, Miroslav, Josef JANOŠEC a Josef PROCHÁZKA. *Obranná politika Československé a České republiky (1989-2009).* Praha: Ministerstvo obrany ČR - Prezentační a informační centrum MO, 2009, 231 s. ISBN 978-80-7278-522-3.
- [76] *Bílá kniha o obraně. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - odbor komunikace a propagace, 2011, 167 s. ISBN 978-80-7278-564-3.*
- [87] ZETOCHA, Karel. *Zpravodajské služby v nové demokracii - Česká republika. Vyd. 1. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister, 2009, 241 s. ISBN 978-80-87029-64-0.*
- [98] MICHÁLEK, Luděk. *Zpravodajství a zpravodajské služby. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 303 s. ISBN 978-80-7380-428-2.*
- [109] POKORNÝ, Ladislav. *Základy právní úpravy činnosti zpravodajských služeb. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, 73 s. ISBN 978-80-7251-242-3.*
- [20] *List of intelligence agencies. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online].* San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-25]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_intelligence_agencies
- [21] *List of intelligence agencies of the United Kingdom. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online].* San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_intelligence_agencies_of_the_United_Kingdom
- [22] *Znak BIS. Bezpečnostní Informační Služba [online].* Praha: Bezpečnostní Informační Služba, 2016 [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: https://www.bis.cz/Images/znak_big.jpg

- [23] Znak ÚZSI. Úřadu pro zahraniční styky a informace [online]. Praha: ÚZSI, 2016 [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: http://uzsi.cz/files/znak_02.gif
- [24] Znak VZ. Vojenské Zpravodajství [online]. Praha: Vojenské Zpravodajství, 2013 [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: http://www.vzcr.cz/shared/clanky/26/VZ_znak.jpg
- [25] List of intelligence gathering disciplines. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-26]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_intelligence_gathering_disciplines#HUMINT
- [26] Zákon o zpravodajských službách České republiky. In: . Sbírka zákonů České republiky: Česko, 1994, ročník 1994, částka 49, číslo 153.
- [27] Zákon o bezpečnostní informační službě. In: . Sbírka zákonů České republiky: Česko, 1994, ročník 1994, částka 49, číslo 154.
- [28] Zákon o Vojenském zpravodajství. In: . Sbírka zákonů České republiky: Česko, 2005, ročník 2005, částka 104, číslo 289.
- [29] Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: . Sbírka zákonů České republiky: Česko, 2007, ročník 2003, částka 121, číslo 361.
- [30] Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. In: . Sbírka zákonů České republiky: Česko, 2006, ročník 2005, částka 143, číslo 412.
- [31] List of intelligence agencies of Germany. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_intelligence_agencies_of_Germany
- [32] List of intelligence agencies of France. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_intelligence_agencies_of_France
- [33] Finnish Intelligence Research Establishment. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Finnish_Intelligence_Research_Establishment
- [34] About Supo. Supo [online]. Helsinki: Supo, 2016 [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: http://www.supofinland.fi/about_supo

[35] *List of intelligence agencies*. In: *Wikipedia: the free encyclopedia [online]*. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_intelligence_agencies

[36] *Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, Must. Forsvarsmakten [online]*. Stockholm: Forsvarsmakten, 2016 [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: <http://www.forsvarsmakten.se/sv/organisation/hogkvarteret/militara-underrattelse-och-sakerhetstjansten/>

[37] *Organisation. Säkerhetspolisen [online]*. Stockholm: Swedish Security Service, 2016 [cit. 2016-05-29]. Dostupné z: <http://www.sakerhetspolisen.se/en/swedish-security-service/about-us/organisation.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
NATO	Severoatlantická aliance
EU	Evropská unie
BIS	Bezpečnostní informační služba
ÚZSI	Úřad pro zahraniční styky a informace
VZ	Vojenské zpravodajství
BRS	Bezpečnostní rada státu
VZČ	Výbor pro zpravodajskou činnost
MI5	Bezpečnostní služba
NCA	Národní kriminální služba
SIS/MI6	Tajná zpravodajská služba
DI	Vojenská zpravodajská služba
GCHQ	Vládní komunikační centrála
JIO	Výbor pro zpravodajskou činnost
BND	Spolková zpravodajská služba
MAD	Vojenská kontrarozvědka
BfV	Spolkový úřad na ochranu ústavy
LfV	Státní úřady pro ochranu ústavy
DGSE	Generální ředitelství pro vnější bezpečnost
DGSI	Generální ředitelství pro vnitřní bezpečnost
DRM	Ředitelství vojenského zpravodajství
DPSD	Ředitelství pro obranu a ochranu zabezpečení
ANSSI	Národní agentura pro bezpečnost informačních systémů
CNCIS	Národní komise pro kontrolu bezpečnostních odposlechů

SUPO	Finská bezpečnostní informační služba
FIRE	Finské zřízení výzkumného zpravodajství
SÄPO	Švédská bezpečnostní služba
MUST	Švédská vojenská zpravodajská a bezpečnostní služba
KSI	Úřad pro zvláštní shromáždění
UNDK	Zpravodajský úřad
SÄKK	Bezpečnostní úřad
FRA	Národní úřad pro obrannou radiokomunikaci
JTAC	Společné protiteroristické analytické středisko
SS	Ochranný oddíl

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Zpravodajský systém České republiky[18]</i>	11
<i>Obr. 2. Znak Bezpečnostní informační služby[22]</i>	15
<i>Obr. 3. Znak Úřadu pro zahraniční styky a informace[23]</i>	17
<i>Obr. 4. Znak vojenského zpravodajství[24]</i>	18
<i>Obr. 5. Zpravodajský cyklus[18]</i>	21
<i>Obr. 6. Zpravodajský systém Velké Británie [vlastní]</i>	36
<i>Obr. 7. Zpravodajský systém Německa [vlastní]</i>	38
<i>Obr. 8. Zpravodajský systém Francie [vlastní]</i>	39
<i>Obr. 9. Zpravodajský systém Švédska [vlastní]</i>	40
<i>Obr. 10. Zpravodajský systém Finska [vlastní]</i>	42

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Rozdělení zpravodajských služeb podle rezortní působnosti [vlastní].....	32
Tab. 2. Rozdělení zpravodajských služeb podle teritoriální působnosti [vlastní]	34